

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. iv. De termino relationis categoricæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

diuersæ rationis voco eam, quæ terminum formalem habet diuersum, vt paternitas & similitudo; similitudo & dissimilitudo. Relationem eiusdem rationis eam dico, quæ terminum formalem habet eiusdem rationis, vt duæ similitudines.

Relatio fundat aliam diuersæ rationis.

Ratio ergo, cur relatio vna possit esse fundamentum relationis diuersæ rationis, est quia duæ paternitates non minùs similes sunt, quàm duæ albedines: sed duæ albedines relationem habent similitudinis: ergo illam etiam habent duæ paternitates; nam duæ albedines idèd sunt similes, quia participant eandem naturam: duæ autem paternitates haud dubiè participant eandem naturam & definitionem. Similiter relatio paternitatis, & relatio domini, non minùs sunt dissimiles, quàm albedo & nigredo: ergo non minùs habent relationem dissimilitudinis. Deinde quotiescumque multiplicantur termini formales, multiplicari debet relatio: sed hîc multiplicantur termini formales; terminus enim paternitatis est homo genitus; terminus autem formalis huius similitudinis est ipsa paternitas. Denique nullum sequitur ex absurdis, quæ opponebantur, quia non dabitur progressus in relationibus, vt patebit statim.

Non aliam eiusdem rationis.

Ratio autem, cur vna relatio non possit fundare aliam relationem eiusdem rationis, illa est, quæ afferebatur in ratione dubitandi. Primò infinitus progressus. Secundò, quod est essentialiter tale, seipso est tale; similitudo autem est seipsa similitudo. Tertiò, quando fit progressus ad aliquid eiusdem rationis, cum eo à quo incepit progressus, sistendum est in primo quo; si autem similitudo esset similis per aliam similitudinem, fieret progressus ad aliquid eiusdem rationis: ergo sistendum est in prima similitudine, quæ per seipsam similis est sine similitudine superaddita.

Solutio primæ dubit.

Ad primam patet ex dictis responsio; si enim vna relatio fundet aliam relationem eiusdem rationis; dabitur processus in infinitum; non dabitur autem si fundet relationem diuersæ rationis.

Instantia.

Instabis: vna similitudo est similis alteri similitudini: ergo refertur ad aliam similitudinem, & sic fundat aliam relationem similitudinis.

Respondeo, similitudinem esse seipsa similem alteri similitudini sine similitudine superaddita; quia essentialiter est similitudo, sicut actio seipsa fit, & per ipsam fit terminus: vno vnit duo extrema, & per seipsam vnitur.

Solutio secundæ.

Ad secundam respondeo actionem, vt dixi, non fieri per aliam actionem; quia essentialiter est actio. Distinguitur autem consequentia: ergo relatio vna non fundat aliam diuersæ rationis, nego; aliam eiusdem rationis, concedo. Relatio enim essentialiter est relatio eiusdem rationis, v.g. similitudo essentialiter est similitudo: sed relatio non est essentialiter relatio diuersæ rationis: paternitas v.g. non est essentialiter similitudo, & similitudo non est essentialiter dissimilitudo.

Instantia.

Instabis. Similitudo non est essentialiter similitudo similitudinis; nam certum est, quod à similitudine potest separari similitudo similitudinis: v.g. duo alba possunt esse inter se similia, quin eorum similitudo similitudinem habeat cum aliis duobus albis: ergo similitudo potest fundare aliam similitudinem: ergo vna relatio

A potest fundare aliam relationem eiusdem rationis.

Respondeo eiusdem rationis eam appellari, quæ habet eundem terminum formalem; v. g. duo alba sunt similia inter se, & hæ duæ similitudines sunt inter se similes, & quidem essentialiter, vt patet; implicat enim vt paries A, sit similis parieti B, quin paries B, sit similis parieti A. Relatio autem diuersæ rationis vocatur, quando termini formales multiplicantur, v. g. duo alba similitudinem habent inter se; quæ similitudo similis est similitudini, quam habent alia duo alba. Patet enim, quod tunc termini formales multiplicantur. Vade ad argumentum distingo maiorem. Similitudo non est essentialiter similitudo similitudinis, quando termini formales non multiplicantur, concedo; quando illi multiplicantur, nego. Vnde semper verum est, quod relatio non potest fundare aliam relationem eiusdem rationis, id est inter eosdem terminos formales; potest autem fundare aliam relationem diuersæ rationis, id est inter diuersos terminos formales; sic enim nullo modo sequitur progressus infinitus, sicut ille sequeretur in priore casu; quia reperiri non possunt infiniti termini formales diuersi: quoties enim illi multiplicabuntur, multiplicari poterit relatio; si autem non multiplicentur, relatio etiam non erit multiplex.

B

Ad tertiam respondeo, relationem vnâ finitam in genere relationis posse fundare aliam relationem diuersæ rationis; si autem infinita fuerit relatio, non poterit illam fundare; quia relatio eo modo infinita includit virtualiter omnem alium respectum: vnde non sunt in Deo nisi quatuor relationes, in quibus continentur relationes similitudinis, distinctionis, oppositionis, &c. sed hoc spectat ad altiorum suggestum.

Solutio tertiæ.

SECTIO IV.

De termino relationis categoricæ.

D

Certum est primò, nullam esse relationem, quæ non essentialiter exigit terminum, quem extrinsecè connotet; quia totum esse relationis est ad aliquid: quod est, relationis totum officium esse respicere terminum.

Essentialis exigentia termini.

Certum est secundò, terminum esse relationi essentialem connotatiuè dumtaxat & extrinsecè, neque posse dici vllò modo partem relationis, sed connotatum dumtaxat illius essentialis; sicut calor, licèt essentialiter connotetur à visione, non est tamen vllò modo pars visionis, sed terminus eius tantum, quia illud solum dici potest pars relationis, quod in recto est essentialis relationi; si autem connotatiuè tantum, & in obliquo sit essentialis, non potest dici eius pars, neque aliquid intrinsecum illi, sed connotatum eius extrinsecum. Neque dicas. Nihil magis est intrinsecum rei quàm eius essentia: si ergo terminus essentialis est relationi, est etiam intrinsecus relationi. Distinguo enim antecedens: Nihil est magis intrinsecum rei, quàm eius essentia, si sit aliquid in recto pertinet ad essentiam, concedo; si solum in obliquo, & connotatiuè pertineat ad essentiam, nego, vt satis probari potest ex allato exemplo visionis,

Terminus est essentialis in obliquo & connotatiuè.

E

Antecedens: Nihil est magis intrinsecum rei, quàm eius essentia, si sit aliquid in recto pertinet ad essentiam, concedo; si solum in obliquo, & connotatiuè pertineat ad essentiam, nego, vt satis probari potest ex allato exemplo visionis,

visionis, cui extrinsecum est obiectum; quod ta-
men connotat essentialiter.

Relatio non est in termino. Certum est tertio, totam relationem, etiam formaliter sumptam, esse in fundamento tanquam in proximo & adequato subiecto, nullo autem modo esse in termino, alioqui filius denominaretur pater, quia tam esset subiectum paternitatis, quam pater; & relatio non respeceret extrinsecè terminum, sed in illo esset tanquam in subiecto. Relationis ergo formaliter sumptæ totale subiectum est fundamentum, non absolutè sumptum & solitariè, sed prout respeciens extrinsecè terminum; eadem enim entitas fundamenti ante positionem termini non est relatio formaliter; post positionem verò termini sine vlla mutatione intrinseca incipit esse relatio.

Terminus est extrinseca forma relationis. Certum est quarto, terminum esse formam extrinsecam relationis, quia sine illò fundamentum relationis, v. g. album, quod ut dixi est subiectum proximum similitudinis, & tota eius entitas intrinseca & in recto, non habet vllò modo relationem similitudinis, sed materialiter tantum est similitudo: posito autem extrinsecè termino, incipit entitas illa esse similitudo formaliter, eòdem antea similitudo tantum esset materialiter alicuius intrinseci, quod sit rectum similitudinis; sed defectu extrinseci connotati, quo posito rectum relationis sine mutatione vlla intrinseca incipit esse formaliter relatio.

Terminus non est tota relatio. Ex quo malè aliquis probaret primò, terminum esse totam relationem formaliter, quia eo sublato, fundamentum, ut dixi, non est vllò modo relatum formaliter: ergo terminus est tota relatio formaliter. Sicut quia paries sine albedine nullo modo est albus formaliter, albedo est formaliter tota ratio cur sit albus: nego enim consequentiam, quia fundamentum ante positionem termini non est formaliter relatum, sed eo posito incipit esse tale formaliter. Neque comparari debent inter se denominationes absolutæ, cuiusmodi est albedo; & denominationes respectivæ. Quia denominationes absolutæ sunt per se tales independentes ab vllò connotato; respectivæ autem essentialiter sunt ad aliud.

Relatio non est extrinseca fundamento. Secundo malè aliquis probaret, totam relationem esse aliquid extrinsecum fundamento: nam quando paternitas de novo aduenit homini priùs existenti, nihil intrinsecum ei aduenit, sed aduenit ei tota relatio formaliter: ergo tota relatio formaliter extrinseca est fundamento. Distinguo enim maiorem: totum quod aduenit realiter, est extrinsecum, concedo: totum quod aduenit formaliter, nego; est enim partim intrinsecum, partim extrinsecum: neque propterea necessaria est aliqua mutatio intrinseca, quia posito connotato extrinseco, illud intrinsecum, quod non erat formaliter relatio, incipit esse relatio formaliter.

Quibus positis circa terminum relationis, querendum superest primò, quomodo terminus specificet relationem, & tribuat illi unitatem numericam: secundo, utrum ille terminus sit aliquid absolutum, an verò aliquid respectivum.

S. I.

An, & quomodo terminus specificet relationem.

Ratio dubitandi primò est, quia relatio non specificatur à termino, si relationes speciei diuersæ habeant eundem terminum: sed relationes diuersæ speciei, similitudo v. g. & dissimilitudo, possunt eundem habere terminum; nam idem paries albus comparatus cum nigro, est dissimilis: ergo terminus non specificat relationem.

B Secundo relatio similitudinis inter duas albedines, non differt specie à relatione similitudinis inter duas nigredines: sed termini relationum illarum specie differunt: ergo relationes non habent suam speciem à termino.

Tertio: illud non specificat relationem, sine quo cognosci potest relatio: sed cognitione termini cognosci potest etiam distincte ipsa relatio; nam cognitâ diuinâ omnipotentia, v. g. non cognoscuntur necessariò creaturæ possibiles: ergo relatio non specificatur à termino.

C Dico primò: terminus etiam formalis non specificat relationem intrinsecè, sed habitudo fundamenti ad terminum intrinsecè specificat relationem; terminus autem formalis extrinsecè specificat.

Sed antequam probetur assertio, nota quod terminus materialis relationis appellatur entitas ipsa termini: terminus formalis id secundum quod entitas illa terminat relationem. Specificare intrinsecè aliquid, est esse differentiam eius constitutivam: specificare extrinsecè, est terminare habitudinem, quæ differentia est constitutiva rei.

Ratio ergo assertionis est, quia illud quod est extrinsecum rei, non potest esse differentia constitutiva rei, nec specificare illam intrinsecè: terminus est extra relationem: ergo intrinsecè illam non specificat, sed ad summum extrinsecè, quia relationis in communi essentia est, dicere ordinem ad terminum in communi: ergo essentia talis relationis est dicere ordinem ad talem terminum: ergo terminus distinguit & constituit extrinsecè relationes. Deinde illud specificat aliquo modo relationem, quo mutato mutatur specificè relatio: sed mutato termino relationis, mutatur specificè relatio; si enim parietis albo compararetur paries albus, est similitudo; si paries niger, est dissimilitudo. Eodem etiam modo potentia omnes vitales, & non vitales extrinsecè specificantur ab obiectis, intrinsecè verò per ordinem ad obiecta.

E Ad primam respondeo eundem terminum materiale posse terminare relationes diuersæ speciei, non autem eundem terminum formalem: nam album in quantum habet eandem essentiam cum alio albo, terminat relationem similitudinis, in quantum verò specie differt à nigro, terminat relationem dissimilitudinis.

Ad secundam respondeo relationem similitudinis albi ad album differre specie à relatione dissimilitudinis nigri ad nigrum; quia fundamentum & terminus sunt diuersi.

Neque dicas: sicut albedo in equo non differt specie ab albedine in homine; ita similitudo secundum albedinem, non differt specie à similitudine

sine secundum nigredinem. Nego enim paritatem, quia equus & homo qui sunt subiectum albedinis, non specificant albedinem: terminus autem specificat relationem, cuius est causa quasi formalis.

Solutio tertia. Ad tertiam distinguitur: sine cognitione termini formalis cognosci potest relatio, nego; sine cognitione termini materialis, concedo: v. g. terminus formalis relationis secundum dici, quam habet omnipotentia Dei ut sic ad creaturas possibiles, est creatura quilibet sub ratione possibilis, non autem haec & haec creatura. Potest ergo cognosci omnipotentia ut sic, siue propterea est potentia productiva omnium sine cognitione huius & huius creaturae; non potest cognosci sine cognitione creaturarum possibilium ut sic.

§. II.

An, & quomodo relatio sumat unitatem numericam à termino.

Id est, utrum multiplicato termino relationis, relatio etiam ipsa multiplicetur: v. g. utrum homo, qui plures habet filios, habeat etiam plures paternitates; an verò habeat vnam dumtaxat terminatam ad plures filios.

Prima dubit. Ratio autem dubitandi primò est, quia si multiplicatur relatio multiplicato termino, sequitur vnum hominem esse plures patres; qui enim plures habet paternitates, est plures patres: homo habens plures filios, plures habet paternitates: ergo ille est plures patres.

Secunda. Secundò accidentia plura eiusdem speciei nunquam esse possunt in eodem subiecto: multae relationes paternitatis accidentia sunt eiusdem speciei; ergo non possunt esse simul in eodem subiecto.

Tertia. Tertio, species hominum non habet nisi vnam relationem ad omnia individua: ergo pater non habet nisi vnam relationem ad omnes filios. Similiter omnipotentia Dei non habet infinitas relationes ad omnia possibilia, quae infinita sunt; sed habet dumtaxat vnam. Quis verò ignem vnum tot dicat habere relationes, quot sunt ignes possibiles, quos producere potest.

Conclusio affirmativa. Dico secundò. Relatio multiplicatur numericè, multiplicatis terminis non subordinatis: vnus pater v. g. plures respicit filios per plures paternitates: vnum album plura respicit alba per plures similitudines, &c. Quando verò termini sunt per se subordinati, tunc vna relatio respicit plures terminos, v. g. genus praedicatur de specie, & de indiuiduis mediante specie; ideo respicit speciem & indiuidua per vnicam relationem. Termini vocantur per se subordinati, quorum vnus respicitur mediante alio. Ita censent Scotus in 3. dist. 8. quaest. vnica, & Scotista omnes, eosque sequenti Fonseca 5. Metaphysic. cap. 15. quaest. 5. Suarez disp. 47. sect. 17. contrarium videtur sentire S. Thomas 3. p. q. 35. art. 5. quem sequitur tota Schola Thomistarum.

Probatio. Ratio tamen est, quia illa distinguuntur, quorum vnus potest esse sine alio: sed relatio patris ad filium primogenitum esse potest sine relatione ad filium secundogenitum, & contrà: ergo illae relationes differunt. Deinde non est maior ratio, cur posito primo filio exurgat relatio, non exurgat posito secundo filio; imò re-

Alatio patris ad primum filium adequatè terminatur ad primum filium, alioqui nunquam terminabitur, cum possint nasci plures semper, & plures filij: ergo relatio patris ad primum filium non potest terminari ad secundum filium. Denique quoties termini multiplicantur specie, relationes multiplicantur specie: ergo multiplicatis numero terminis, multiplicatur etiam numero relatio.

Ad primam respondeo, illum hominem, qui plures habet paternitates, non esse propterea plures patres, sed esse pluries patrem; quia ut multiplicetur aliquod concretum, debent multiplicari tum formae ipsae, tum ipsa etiam supposita; sic enim si plures essent albedines in vno pariete, non essent plura alba, sed idem paries erit saepius albus: sicut nec plura essent alba, si tres parietes eandem haberent albedinem, quia ut dici possit multiplex concretum, tum forma, tum suppositum debent multiplicari. Sicut etiam homo, qui plures habet Episcopatus non est plures Episcopi, sed pluries Episcopus; & qui pluribus indutus est vestibus, pluries est vestitus, non est plures vestitus.

Ad secundam distingo maiorem: plura accidentia solo numero distincta non possunt esse in eodem subiecto, si sint absoluta, concedo; si sint respectiva, nego: quia si absoluta sint, eundem habent omnia effectum formalem; si autem sint respectiva, diuersos habent effectus formales.

Ad tertiam respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia indiuiduum est pars potentialis speciei, ideo inadaquatè tantum terminat relationem speciei. At verò vnus filius est terminus adequatus illius relationis, quia pater ipsum respicit. Idem dico de omnipotentia diuina, quae cum terminetur ad possibile sub ratione possibilis, vnam habet relationem secundum dici ad omnia possibilia; quae singula termini sunt solum inadaquatè illius relationis. Similiter ignis productivus successivè infinitorum ignium, relationem transcendentalem ad eos non habet, nisi sub ratione confusa eorum, ut sunt possibiles; relationem autem categoricam non habet, nisi ad eos ignes quos producit actu, cum relatio categorica terminum exigit actu existentem.

§. III.

Qualis esse debeat terminus relationis categoricae.

Dico tertio: terminus relationis cuiuslibet categoricae debet necessariò esse realis, actu existens, & realiter distinctus à fundamento.

Primò, quod realis esse debeat ille terminus, ratio est, quia relatio specificatur à termino; ens autem reale specificari non potest ab ente rationis, & à nihilo: ergo solum ens reale potest esse terminus relationis. Imò relatio est ad aliud, id est ad ens, quod est verè aliquid. Neque dicas, relationem transcendentalem terminari posse ad ens rationis; cognitio enim saepe terminatur ad aliquid fictum; cognitio autem refertur transcendentaliter ad obiectum. Respondeo relationem etiam transcendentalem terminari ad ens reale. Cognitio enim transcendentaliter refertur ad obiectum primum, quod semper est ens

Solutio prima dubit.

Solutio secunda.

Solutio tertia.

Conclusio tripartita.

Realis esse debet terminus.

ens reale; non refertur transcendentaliter ad obiectum secundarium, quale dumtaxat est ens rationis. Dissimilitudo quæ est inter ens & non ens, non est nisi relatio rationis, cum non ens dissimile non sit realiter.

Debet esse actu existens.

Secundò, quod terminus esse debeat actu existens, admittitur communiter contra Gregorium. Ratio est, quia si relatio categorica terminaretur ad ens dumtaxat possibile, accidentaliter non esset, sed transcendentalis; nam similitudo albedinis cum albedine possibili, ita intrinseca est albedini, ut nulla vi sciungi ab ea possit. Imò puer quatuor annorum diceretur esse actu pater, & orphanus diceretur habere patrem, vidua maritum. Denique, ut nuper observabam, cum creatura possibile infinita sint, tot essent in qualibet re relationes reales, quot possunt esse creature.

Debet realiter distinguì à fundamento.

Tertiò, quod terminus relationis distinctus esse debeat realiter à fundamento, aded ut nulla possit dari relatio eiusdem ad seipsum, tenent communiter Doctores cum S. Thoma 1. p. q. 42. art. 4. contra Scotum in 1. dist. 3. Ratio est, quia relatio est respectus ad aliud: sed esse aliud, est esse distinctum: ergo relatio semper est ad aliquid distinctum. Deinde ibi necessarium est distinctio, ubi est oppositio: sed ubi est relatio, ibi est oppositio: ergo ubi est relatio, ibi est etiam distinctio fundamenti & termini. Et hæc sola ratio est, cur in divinis admittenda necessarium sit distinctio inter personas, quia inter eas est relatio. Neque dicas, esse relationem dissimilitudinis inter animal & rationale hominis eiusdem; cum tamen inter ea non sit vlla distinctio. Respondeo enim negando quod inter ea sit relatio vlla realis, quæ componunt eundem hominem; non enim illa dici possunt specificè dissimilia, quæ constituunt eandem speciem, & vnum individuum diversè cognitum. Similiter etiam inter plures parietes qui haberent eandem albedinem, relatio non esset similitudinis, ex defectu distinctionis fundamenti à termino.

Status difficultatis.

Denique, si queratur, quænam res possit terminus esse relationis? Responderi debet, nihil esse, tum creatum, tum increatum, tum substantiam, tum accidens, quod terminare non possit relationem. Quæ omnia certissima sunt, & apud omnes indubitata. Verum hoc posito, præcipue dubitatur sub qua formali ratione relatio terminum respiciat; utrum scilicet terminus formalis vnius relationis sit mutua correlatio, an verò fundamentum illius correlationis: v. g. utrum paternitas formaliter respiciat entitatem hominis generati, an verò filiationem, de qua dicendum est accuratius.

§. IV.

Utrum relatio respiciat terminum ut absolutum, an verò ut relativum.

Prima dubit.

Ratio dubitandi primò est, quia relationes transcendentales terminum respiciunt ut relativum, non autem ut absolutum: ergo & prædicamentales. Probo antecedens. Materia prima respicit formam sub ratione actus à quo perficitur & completur: sed forma sub ratione actus est correlatio: ergo correlatio terminat relationem transcendentalem. Et hoc in divinis etiam relationibus locum habet, in quibus paternitas respicit filiationem ut sic.

A Secundò: si terminus relationis respiciatur ut absolutus, relatiua, v. g. paternitas & filiationis, non sunt simul natura, sed pater erit prius pater quam filius sit filius; quod probò. Posito fundamento & termino, ponitur necessariò relatio: sed fundamentum & terminus paternitatis prius ponuntur quam ponatur filiatio; nam homo generans, qui fundamentum est paternitatis, & filiationis; & homo genitus, qui terminus est paternitatis, præcedit etiam filiationem; prius enim est Petrum esse hominem, quam esse filium, cum esse hominem sit eius essentia; esse autem filium sit accidens metaphysicum: ergo paternitas est prior filiatione. Confirmatur, quia relatiua etiam non erunt simul natura, definitione, & cognitione; poterit enim vnum definiri, & cognosci sine alio.

B Tertiò relatiua ut sic opponuntur: sed absoluta non sunt opposita relatiuis ut sic: ergo relatio ut sic non respicit terminum ut absolutum.

Dico quartò. Nulla relatio categorica respicit terminum suum formaliter ut correlativum, sed respicit eum ut absolutum: v. g. terminus similitudinis inter duo alba non est similitudo, sed paries albus. Terminus filiationis non est filiatio, sed homo genitus: contra Caietanum, Fonseca, Albertinum.

C Observa duo considerari posse in termino relationis. Primum est, quod respiciatur à termino relationis: v. g. homo genitus respicitur à patre, saltem materialiter. Secundò, quod eadem illa entitas termini, quæ respicitur à fundamento, & est terminus, respiciat etiam fundamentum per aliam relationem distinctam, quæ dicitur correlatio, id est relatio termini ad suum fundamentum: v. g. homo genitus non solum respicitur à patre, sed etiam in recto respicit patrem per relationem filiationis, cuius est ipse filius. Quando fundamentum relationis duo hæc habet, quod sit terminus & fundamentum, id est quod respiciatur, & respiciatur, appellatur mutua relatio, id est in qua & fundamentum respicit terminum, & respicitur à termino. Quando autem terminus non refertur ad fundamentum, tunc relatio est non mutua: v. g. creatura refertur ad Deum, sed Deus non refertur ad creaturam: huiusmodi esse relationes tertij generis docet Philosophus nuper citatus. Cum igitur in illo termino, qui respicitur à fundamento, reperiuntur hæc duo, merito queritur, utrum ratio secundum quam terminus terminat relationem, sit illud primum, entitas videlicet termini; an verò secundum, id est correlatio, quam terminus habet ad fundamentum à quo respicitur. Secundum illud negat conclusio, quæ asserit posse quidem vnam relationem esse terminum alterius relationis, sed non correlativam.

E Ratio autem est primò, quia certum est quod primum in relationibus non mutuis relatio respicit entitatem absolutam: ergo in relationibus etiam mutuis. Antecedens patet, quia cum terminus relationis non mutua non sit respectivus, non potest respici nisi ut absolutus. Consequentia etiam evidens est, quia si per impossibile relatio mutua desineret esse mutua, maneret tamen relatio eodem modo.

Secundò, si relatio terminum non respiceret ut absolutum, relata non essent simul natura;

aurâ; quod repugnat Philosopho. Probo sequi. Terminus est prior relatione; nam relatio non ponitur, nisi posito fundamento, & termino: ergo si filiatio est terminus paternitatis, filiatio est prior paternitate, atque adeo filius prius est filius, quam pater sit pater.

Tertia ratio. Tertiò relatiuum explicatur per suum terminum, pater v.g. definitur per filium; sed non explicatur per correlationem: si enim per filiationem definitur, & filiatio per paternitatem, vitiosus esset circulus, in quo idem explicaretur per seipsum: ergo terminus relationis ut sic non est correlatio. Confirmatur. Album sub ea ratione respicit aliud album, quâ est illi simile: sed est simile illi quatenus albo: ergo refertur ad illud quatenus album, non quatenus simile.

Quarta ratio. Quartò, illud est terminus formalis relationis, quod est causa ut aliquid terminet relationem: sed entitas absoluta termini est causa cur aliquid terminet relationem, non autem correlatio: ergo terminus formalis non est correlatio. Probatur minor. Causa cur paries albus sit terminus similitudinis, est quia est albus: ergo, &c. Denique correlatio ut correlatio, non respicit, sed respicit: sed terminus ut terminus, respicitur: ergo correlatio ut correlatio non est terminus.

Solutio primæ dubit. Ad primam respondeo negando primam consequentiam; fateor enim relationes aliquas transcendentales respicere terminum ut respectuum; sed nego id esse verum in prædicamentibus. Ratio disparitatis est, quia terminus relationis transcendentalis mutua correlatiuus est essentialiter, ita ut entitas absoluta illius non possit abstrahi à ratione relatiua; idèque necesse omnino est, ut relatio illa respiciat correlationem, cum respicere nequeat illum terminum, quin respiciat illum ut correlatiuum. In relatione autem categorica, quæ planè accidentaliter est, terminus accidentaliter tantum est correlatiuus, idèque respici potest ut absolutus. De diuinis relationibus quod additur, solutum alibi est; ratio enim cur illæ non possint respicere terminum ut absolutum, est quia termini relationum diuinarum non distinguuntur à fundamento, nisi propterea sunt correlatiui, cum absoluta omnia prædicata inter relationes diuinas communia sint. Est autem necesse ut terminus relationis distinguatur à fundamento: ergo termini relationum diuinarum necessariò ut sic sunt correlatiui. Hoc autem in creatis relationibus locum non habet, quæ non sunt constitutivæ ac distinctivæ rerum creaturarum, quæ proinde respici possunt ut sunt absolutæ.

Instantia. Instabis: Si relationes illæ transcendentales, & diuinæ terminum respiciant ut est respectivus, sequetur quod una relatio explicabitur per seipsam, ut nuper opponebatur.

Respondeo posse in relatiuis essentialibus unam relationem explicari per aliam sine ullo absurdo, non posse in accidentalibus; quia relatiua essentialia sunt sibi mutuò causæ in diuerso genere causæ, sicque idem non explicatur per idem. Si autem relatiua accidentalia per se inuicem explicarentur, idem explicaretur per seipsum. In relationibus diuinis nego illud esse absurdum, propter illarum infinitatem.

Solutio secundæ dubit. Ad secundam respondeo negando sequi quod relatiua non sunt simul naturâ. Ad probationem distinguo maiorem: Posito fundamento & termino ponitur relatio in eodem instanti naturæ, nego; in sequenti instanti naturæ, concedo: nam

R.P. de Rhodis curs. Philosoph.

A causa qualibet, ut patet, prior naturâ est, quam effectus: fundamentum autem & terminus causæ sunt relationis: ergo eorum positio prior est naturâ, quam relatio. In primo igitur instanti ponuntur fundamentum & terminus, tum paternitatis, tum filiationis; in posteriori ponuntur paternitas & filiatio, quæ propterea meritò dicuntur esse simul naturâ, quia id quod est fundamentum relationis, terminus est correlationis; & contrâ, quod est fundamentum correlationis, terminus est relationis: ergo non potest ex vna parte relatio exurgere, quin eodem instanti etiam naturæ correlatio exurgat. Ad confirmationem respondeo relatiua esse simul etiam cognitione: vel enim relatiua significant fundamentum & terminum, & ita simul sunt cognitione formaliter; non enim cognosci potest formaliter extremum vnum relationis, quin cognoscatur etiam alterum: vel relatiua significant relationem & correlationem, & sic simul sunt cognitione concomitanter, quatenus vna relatio cognosci non potest quin cognoscatur consequenter etiam correlatio; habent enim easdem causas. Definitione verò simul sunt, quia vna definitur per alteram sumptam materialiter, idèst per terminum, qui materialiter correlatiuus est, non formaliter.

C Ad tertiam respondeo, duplicem inter relatiua esse oppositionem. Prima est terminatiua inter relationem & eius terminum formalem; quæ in eo consistit, ut fundamentum & terminus necessariò distinguantur. Altera est oppositio relatiua inter relationem, & correlationem; quæ non in eo consistit, quod vna respiciat alteram ut terminum, sed quod respiciat illam ut correlationem, quam necessariò excludit ab eodem subiecto. Itaque ad argumentum distinguitur minor: relatiuum non est oppositum absoluto oppositione relatiua, concedo; terminatiua, nego.

Prima instantia. Instabis primò. Quatuor tantum sunt genera oppositorum; contraria, contradictoria, priuatiua, & relatiua: oppositio terminatiua non est contradictoria, non contraria, non priuatiua, non relatiua: ergo est relatiua; vel sunt genera quinque oppositorum.

D Respondeo oppositionem hanc terminatiuam non esse quidem propriè relatiuam, quæ intercedit inter relationem, & correlationem; sed renocari ad oppositionem relatiuam, quæ significat incompossibilitatem duorum, quorum vnum respicit alterum.

Secunda instantia. Instabis secundò: Quomodo ergo verum est quod ait Philosophus, quod si à seruo auferantur omnia, etiam quod homo est, adhuc tamen ad illum refertur dominus, & ille ad dominum; si enim hoc verum est, relatio respicit terminum ut respectiuium.

E Respondeo Aristotelem per esse serui, quod vult remanere, non intelligere solam seruitutem, sed esse seruum in concreto, quod includit tum fundamentum relationis seruitutis, tum seruitutem. Primum illud erit terminus relationis domini, non autem secundum.